

SASKAŅOTS
Valsts probācijas dienesta vadītājs
M.Papsujevičs
Rīgā, 2018.gada "15." jūnijs

SASKAŅOTS
Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšiece
I.Spure
Rīgā, 2018.gada "15." jūnijs

Valsts probācijas dienesta un Ieslodzījuma vietu pārvaldes pētījumu tēmu saraksts 2018.gadam

Ievads

Pētījumu tēmu saraksta izstrādes mērķis ir kriminālsodu izpildes sistēmas attīstības veicināšana. Pētniecībai ir būtiska loma efektīvas kriminālsodu politikas, tiesību normu piemērošanas prakses veidošanā un attīstībā. Pētījumu tēmu saraksts ir izstrādāts, lai informētu plašu pētnieku loku par Valsts probācijas dienesta un Ieslodzījuma vietu pārvaldes pētniecības vajadzībām un veicinātu aktīvāku pētniecisko darbību kriminālsodu izpildes jomā. Pētījuma tēmu saraksts kalpos par pamatu pētnieku iniciatīvu izvērtēšanai. Valsts probācijas dienests un Ieslodzījuma vietu pārvalde nodrošinās atbalstu tām pētījuma iniciatīvām, kuras atbilst Pētījumu tēmu sarakstā noteiktajām tēmām.

Šajā dokumentā noteikto pētījumu tēmu uzskaitījums nav izsmeļošs. Pētniekiem ir iespēja sašaurināt vai paplašināt atsevišķus tēmu aspektus. Piemēram, ir iespējams pētīt atbalstāmo tēmu salīdzinājumā ar citu valstu praksi vai analizēt tēmu no krimināltiesiskā, kriminoloģiskā vai socioloģiskā aspekta.

Atbalstāmās pētījumu tēmas

Kriminālsodu izpildes politikas un teorijas problemātika

- 1) Kriminālsodu izpildes politika un prakse Eiropas un citās valstīs: pozitīvā pieredze.
- 2) Noziedzīgu nodarījumu recidīvs (brīvības atņemšanas sodu izcietušo personu, dzimumnoziedznieku, nepilngadīgo likumpārkāpēju noziedzīgu nodarījumu recidīvs, u.tml.)
- 3) Taisnīguma atjaunošanas metožu pielietošana kriminālsodu izpildes sistēmā.
- 4) Sabiedrības loma taisnīguma atjaunošanā pēc noziedzīga nodarījuma.
- 5) Sabiedrībā izciešamo kriminālsodu izpildes nodošana Eiropas Savienības ietvaros.
- 6) Atturēšanās no noziegumu izdarīšanas un to ietekmējošie faktori.
- 7) Probācijas darba teorētiskie aspekti, dažādu teoriju un intervences pieeju integrēšanas praksē.
- 8) Probācijas loma radikalizācijas un vardarbīga ekstrēmisma novēršanā.
- 9) Spēka perspektīva probācijas darbā (intervences veidi un prakses modeļi, kas balstās uz personas stipro pušu un resursu identificēšanu un attīstīšanu).
- 10) Motivējošā intervēšana darbā ar probācijas klientiem (motivējošā intervēšana īstenojot uzraudzību, darbā ar nepilngadīgajiem, u.tml.).

Ieslodzījuma vietu pārvaldes aktuālās pētījumu tēmas

- 1) Progresīvās brīvības atņemšanas soda izpildes sistēmas īstenošana Latvijas brīvības atņemšanas iestādēs: prakses analīze.
- 2) Ieslodzījuma vietu, citu valsts institūciju un nevalstisko organizāciju sadarbība ieslodzīto personu resocializācijā un ieteikumi situācijas uzlabošanai.
- 3) Privātā sektora iesaiste valsts funkciju, kas saistītas ar ieslodzīto resocializāciju, izpildē.

- 4) Informācijas tehnoloģiju pielietojamība resocializācijas darba organizēšanai ieslodzījuma vietās.
- 5) Nevalstisko organizāciju loma ieslodzīto resocializācijā: prakses analīze un ieteikumi sadarbības uzlabošanai (salīdzinot atsevišķus cietumus, pa reģioniem, režīma veidiem, vecumiem, dzimumiem, un tml.).
- 6) Garīgās aprūpes nozīme ieslodzīto resocializācijas procesā: Kapelānu dienesta darbības prakses analīze Latvijas ieslodzījuma vietās (salīdzinot atsevišķus cietumus, pa reģioniem, režīma veidiem, vecumiem, dzimumiem, un tml.).
- 7) Disciplinārsodu piemērošanas prakse ieslodzītajiem – līdzīgais un atšķirīgais dažādos Latvijas cietumos, un ieteikumi prakses uzlabošanai (lēmumu analīze, salīdzinot atsevišķus cietumus, salīdzinot pa režīma pakāpēm, notiesāto vecuma, dzimuma, resocializācijas pakāpes u.tml.).
- 8) Pamatvajadzību un tiesību nodrošināšana ieslodzītajām personām ieslodzījuma vietās (pētīt atsevišķas vajadzības: veselības aprūpe, ēdināšana un tamlīdzīgi, kā arī piedāvāt risinājumus konstatētajām problēmām).
- 9) Ieslodzīto tiesību atšķirības starp apcietinātām personām un notiesātām personām slēgtā tipa cietumā.
- 10) Apcietinājumā piemēroto saziņas un kontaktēšanās ierobežojumu tiesiskais pamats.
- 11) Jautājumi, kurus attiecībā uz apcietināto personu izlemj procesa virzītājs.
- 12) Ieslodzījuma vietās notiekošo noziedzīgo nodarījumu izmeklēšanas īpatnības.
- 13) Operatīvā darbība ieslodzījuma vietās kā likumpārkāpumu profilakses līdzeklis.
- 14) Administratīvie pasākumi likumpārkāpumu ierobežošanai ieslodzījuma vietās.
- 15) Piespiesto sodu uzskaites problēmas.
- 16) Ieslodzīto personu korespondences un telefonsarunu kontrole kā viena no ieslodzījuma vietu funkcijām.
- 17) Ieslodzīto personu disciplināratbildības atšķirības starp apcietinātām un notiesātām personām.
- 18) Ieslodzījuma vietās notiekošo noziedzīgo nodarījumu struktūra un cēloņi.
- 19) Ieslodzīto atbildības veidi un to piemērošanas nosacījumi ieslodzījuma vietās (disciplinārā, administratīvā, civiltiesiskā un kriminālā).
- 20) Ieslodzījuma vietu personāla atbildības veidi un to piemērošanas nosacījumi ieslodzījuma vietās (disciplinārā, administratīvā, civiltiesiskā un kriminālā).
- 21) Valsts uzdoto funkciju apjoma ietekme uz ieslodzījuma vietu personāla pienākumu izpildes kvalitāti.
- 22) Lamuvārdu lietošana kā disciplinārpārkāpums, ko izdarījusi ieslodzītā persona.
- 23) Ieslodzījuma vietu apsardze, tiesiskais raksturojums.
- 24) Gaisa telpas virs ieslodzījuma vietām izmantošana prettiesiskiem mērķiem.
- 25) Šaujamo ierociņu pielietošanas nosacījumu salīdzinājums ar citām tiesību aizsardzības iestādēm.
- 26) Speclīdzekļu pielietošanas nosacījumu salīdzinājums ar citām tiesību aizsardzības iestādēm.
- 27) Spīdzināšanas pazīmes un jēdziens ieslodzījuma vietās.
- 28) Vēlēšanu tiesību realizācijas īpatnības ieslodzījuma vietās.
- 29) Augstākās izglītības apgušanas iespējas apcietinājuma un soda izpildes laikā.
- 30) Konvojēšanas īpatnības, iespējamie risinājumi.
- 31) Latvijas un citu valstu prakse ieslodzījuma vietu apsardzes nodrošināšanā.
- 32) Latvijas un citu valstu prakse ieslodzīto pārvešanas un apsardzes jautājumos.
- 33) Riska un vajadzību izvērtēšana kā instruments individuālā resocializācijas plāna izstrādei, tā realizācijas iespējas brīvības atņemšanas vietās.
- 34) Ieslodzīto tiesības iepazīties ar normatīvajiem aktiem un to aktuālo redakciju.
- 35) Ieslodzīto sagatavošana atbrīvošanai.
- 36) Ieslodzīto sūdzību analīze, likumsakarības un cēloņi.

- 37) Riska un vajadzību izvērtēšana kā instruments brīvības atņemšanas soda izpildes nodrošināšanā.
- 38) Ieslodzīto atkarību mazināšanas terapija ieslodzījuma vietās un tās iespējas pēc atbrīvošanas no ieslodzījuma vietas.
- 39) Notiesāto uz visu mūžu (mūža ieslodzījums) resocializācijas īpatnības.
- 40) Dinamiskā drošība kā noziedzīgu nodarījumu profilakse ieslodzījuma vietā.
- 41) Bēgšanas no ieslodzījuma vietas (izvairīšanās no brīvības atņemšanas soda) cēloņi un tendences.
- 42) Narkotisko un psihotropo vielu lietošanas izplatība ieslodzījuma vietās, tās cēloņi.
- 43) Narkotisko un psihotropo vielu aprites ieslodzījuma vietā tiesiskais raksturojums.
- 44) Vardarbīgo noziedzīgo nodarījumu novēršana ieslodzījuma vietās.
- 45) Tiesas uzlikto pienākumu nepildīšana un īslaicīgas brīvības atņemšanas piemērošana.
- 46) Komersantu ieguvumi, nodarbinot ieslodzītās personas.

Valsts probācijas dienesta funkciju izpildes novērtēšana un prakses analīze

- 1) Izvērtēšanas ziņojumu sagatavošana par probācijas klientu: prakses analīze un ieteikumu izstrāde tās uzlabošanai.
- 2) Kriminālsoda — piespiedu darbs — izpildes organizēšanas prakses analīze un ieteikumu izstrāde tās uzlabošanai.
- 3) Audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa — sabiedriskais darbs — izpildes organizēšana un ieteikumu izstrāde tās uzlabošanai.
- 4) Probācijas klientu, kuri sodu izcieš sabiedrībā, uzraudzības prakses analīze un ieteikumu izstrāde tās uzlabošanai.
- 5) Izlīguma ietekme uz kriminālprocesa gaitu: tiesību normu piemērošanas prakses analīze un ieteikumi izpildes organizācijas uzlabošanai (konkrētas prakses piemēri – salīdzinot pa rajoniem, vecuma grupām, dzimumiem un tml.).
- 6) Izlīguma procesa ietekme uz cietušo, likumpārkāpēju un kopienu.
- 7) Brīvprātīgo institūts un tā iesaistīšanas iespējas kriminālsodu izpildes procesā Latvijā (tai skaitā probācijas funkciju izpildē).
- 8) Probācijas speciālistu sadarbība ar klientiem un ieteikumi tās uzlabošanai (salīdzinot pa rajoniem, vecuma grupām, dzimumiem un vadoties no citām pazīmēm).
- 9) Nepilngadīgo personu uzraudzība sabiedrībā: Valsts probācijas dienesta un citu iesaistīto institūciju sadarbības prakses analīze un priekšlikumi tās pilnveidošanai.
- 10) Nevalstisko organizāciju loma rehabilitācijas pakalpojumu īstenošanā bijušajiem ieslodzītajiem.
- 11) Cietušā loma izlīguma procesā un sekundārā viktimizācija.
- 12) Izlīguma nosacījumu analīze (ieguvumi un zaudējumi cietušajam un likumpārkāpējam).
- 13) Izlīgums kā konfliktu risināšanas veids kriminālprocesā sabiedrības vērtējumā.
- 14) Darba devēju loma kriminālsoda – piespiedu darbs – izpildē.
- 15) Kriminālsoda – piespiedu darbs - ietekme uz likumpārkāpēju.
- 16) Notiesāto personu integrācija darba tirgū.
- 17) Darbs ar bīstamiem likumpārkāpējiem: tiesiskā regulējuma, politikas un prakses analīze.
- 18) Darbs ar dzimumnoziedzniekiem Latvijā: rehabilitācijas pieejas un prakse.
- 19) Darbs ar personām, kas izdarījušas vardarbīgus noziedzīgus nodarījumus.
- 20) Likumpārkāpēju mobilitāte (soda izpilde personām, kas izbraukušas no valsts, notiesāto mobilitāte Latvijā, un tās ietekme uz soda izpildi).
- 21) Starpinstitucionālās sadarbības modeļi soda izpildē.
- 22) Elektroniskās uzraudzības paplašināšanas iespējas Latvijā.
- 23) Soda noteikšanas un izpildes prakse, kas saistīta ar Padomes pamatlēmuma Nr. 2008/947/TI "Par savstarpējas atzīšanas principa piemērošanu tādiem spriedumiem

un probācijas lēmumiem, kuri paredzēti probācijas pasākumu un alternatīvu sankciju uzraudzībai" ievērošanu.

- 24) Notiesāto uzraudzība: darbs ar zema un ļoti zema riska probācijas klientiem.
- 25) Notiesāto uzraudzība: darbs ar ļoti augsta riska probācijas klientiem.
- 26) Kontroles un atbalsta nozīme, veicot probācijas klientu uzraudzību.
- 27) Sociālās uzvedības korekcijas darbs ar personām, kas nav piemērotas grupu nodarbībām (probācijas programmām).
- 28) Taisnīguma atjaunošanai izmantojamās metodes (izlīgums, izlīguma sanāksme, Apļi atbalstam un atbildīgumam, netiešā mediācija u.c.).
- 29) Nepilngadīgais izlīguma procesā (tiesiskā regulējuma analīze, darbiniekiem nepieciešamās zināšanas un prasmes, prakses analīze (nepilngadīgais ir cietušais, nepilngadīgais ir likumpārkāpējs)).
- 30) Izlīguma procesa ietekme uz cietušo, likumpārkāpēju un kopienu (izlīguma nosacījumu analīze, ieguvumi un zaudējumi cietušajam un likumpārkāpējam).
- 31) Izvērtēšanas ziņojuma nozīme lēmuma pieņemšanā (pieprasītāju viedoklis par izvērtēšanas ziņojuma saturu un apjomu, izvērtēšanas ziņojumā iekļautā viedokļa par nosakāmo sodu ietekme uz pieprasītāja lēmumu u.tml.).
- 32) Darbs ar klientiem, kuriem ir garīga rakstura problēmas.
- 33) Darbs ar personām, kas izdarušas ekonomiskos noziegumus (esošā prakse, citu valstu pieredze, izaicinājumi darbā ar šo mērķgrupu).
- 34) Probācijas programmu ietekme uz likumpārkāpēju un soda izpildes procesu (pārmaiņas likumpārkāpējā pēc iesaistīšanās probācijas programmās, programmā iegūto zināšanu un prasmju nostiprināšana pēc programmas pabeigšanas),
- 35) Probācijas programmu vadītāju un klientu lietas vadītāju sadarbība (probācijas klientu lietu vadītāju līdzdalības probācijas programmu nodarbībās izvērtējums, atzinumā par klienta līdzdalību programmā ietvertās informācijas integrēšana tālākajā uzraudzības procesā).
- 36) Nepieciešamās izmaiņas mācību sistēmas pilnveidošanai Valsts probācijas dienestā.

Ieslodzījuma vietu pārvaldes personālpolitikas pētījumi

- 1) Ieslodzījuma vietu pārvaldes personāla atlase, mācību un karjeras plānošana, zināšanu, prasmju uzturēšanas sistēma un ieteikumi sistēmas pilnveidošanai.
- 2) Ieslodzījuma vietu personāla profesionālā darba vide un izdegšanas problēma: riski darbinieku labklājībai un ieteikumi situācijas uzlabošanai.
- 3) Cietumu personāla, kas strādā ar augsta riska ieslodzītajiem (piemēram, notiesātiem uz mūžu un ilgstošiem brīvības atņemšanas termiņiem), izdegšanas risku vērtējums un risinājumi to novēršanai.
- 4) Darba vides specifiskas ietekme uz cietuma darbiniekiem un ieteikumi situācijas uzlabošanai.
- 5) Ieslodzījuma vietu speciālistu darba slodzes vērtējums un tās optimizēšanas iespējas.
- 6) Cietumu sistēmas efektīva vadība un ieteikumi situācijas uzlabošanai (principi, formas un metodes, efektivitātes vērtējums u.tml.).
- 7) Resocializācijas vadības modelis Latvijas ieslodzījuma vietu sistēmā.
- 8) Ieslodzījuma vietu pārvaldē nodarbināto profesionālās kompetences.
- 9) Pētījums izvēlēto personāla atlases testēšanas metožu psihometrisko rādītāju pārbaudīšanai (iepriekšējos pētījumos identificētajām spējām un individuālajām īpašībām atbilstošu testēšanas metožu izstrāde vai adaptācija Latvijas kultūrvīdē).
- 10) Profesionālās izdegšanas problēmas ieslodzījuma vietu personāla vidū, tās profilakses iespējas.
- 11) Ieslodzījuma vietu personāla psiholoģiskās rehabilitācijas nepieciešamība, aktualitāte un iespējamie risinājuma varianti.

- 12) Ieslodzījuma vietu resocializācijas personāla kompetence un tās ietekme uz brīvības atņemšanas soda izpildi.
- 13) Ieslodzījuma vietu personāla struktūra jaunas infrastruktūras apstākļos.
- 14) Ieslodzīto konfliktsituācijas ar ieslodzījuma vietu darbiniekiem izraisīšana un tās ietekme uz personāla darbību un psihisko stāvokli.
- 15) Ieslodzīto nepieklājīga un provokatoriska uzvedība ar ieslodzījuma vietu personālu un tās ietekme uz personāla darbību un psihisko stāvokli.
- 16) Ieslodzīto atbildība amatpersonas goda un cieņas aizskaršanas vai neslavas celšanas gadījumā.
- 17) Ieslodzījuma vietu pārvaldes un tās struktūrvienību amatpersonu dienesta attiecību izbeigšanas vai pārceļšanas uz Iekšlietu ministrijas sistēmas iestādēm iemesli un ieteikumi situācijas uzlabošanai.

Valsts probācijas dienesta personālpolitikas pētījumi

- 1) Valsts probācijas dienesta personāla atlase, mācības un karjeras plānošana; zināšanu, prasmju uzturēšanas sistēma un ieteikumi tās pilnveidošanai.
- 2) Valsts probācijas dienesta speciālistu darba slodze un tās optimizēšanas iespējas.
- 3) Probācijas darba menedžments Latvijā: prakses analīze un ieteikumu izstrāde tās uzlabošanai.
- 4) Resocializācijas vadības modelis Latvijas probācijas sistēmā.
- 5) Profesionālās prasmes probācijas darbā.
- 6) Probācijas darbinieka profesionālās kompetences un robežas (profesionālās kompetences dažādās Valsts probācijas dienesta funkcijās, lomu konflikti probācijas darbā, sevis atklāšana probācijas klientam u.tml.)
- 7) Domāšanas kļūdas (apstiprināšanas kļūda, pārlietu pašpārvērtējuma kļūda u.tml.) probācijas darbinieku profesionālajā darbībā.

Uz klientu vērstie pētījumi

- 1) Ieslodzījuma vietu pārvaldes darbs sabiedrības vērtējumā (darbības efektivitātes vērtējums, attieksme pret Ieslodzījuma vietu pārvaldes darbu, viedokļu par Ieslodzījuma vietu pārvaldes darbu atspoguļošana publiskajā telpā, piemēram, masu medijos, u.tml.) un ieteikumi sabiedrības vērtējuma paaugstināšanai.
- 2) Dzimumnoziedznieku resocializācija ieslodzījumu vietās un ieteikumi situācijas uzlabošanai.
- 3) Ar ilgstošu brīvības atņemšanas sodu notiesāto resocializācija ieslodzījumu vietās un ieteikumi situācijas uzlabošanai.
- 4) Atkarīgo personu resocializācija ieslodzījuma vietās un ieteikumi situācijas uzlabošanai.
- 5) Valsts probācijas dienesta darbs sabiedrības vērtējumā (darbības vērtējums, attieksme pret Valsts probācijas dienesta darbu, viedokļu par Valsts probācijas dienesta darbu atspoguļošana masu medijos, u.tml.) un ieteikumi sabiedrības vērtējuma paaugstināšanai.
- 6) Probācijas klientu viedoklis par pasākumu, kuros tie bijuši iesaistīti probācijas laikā, lietderību.
- 7) Nepilngadīgo probācijas klientu resocializācija.
- 8) Probācijas klientu – dzimumnoziedznieku resocializācija.
- 9) Vardarbība ģimenē: Valsts probācijas dienesta loma vardarbības ierobežošanā ģimenēs.
- 10) Ģimenes līdzdalība nepilngadīgo uzvedības korekcijā/rehabilitācijā.
- 11) Atkarības būtība (bio-psiho-socio-garīgā slimība). Atkarīgo ieslodzīto ārstēšanas nepieciešamība un iespējas ieslodzījuma vietās.
- 12) Atkarīgo ieslodzīto personības īpatnības un motivācija pozitīvām pārmaiņām: apcietinājuma un soda izpildes laikā.

- 13) Vecuma grupas "50 gadi un vairāk" resocializācijas īpatnības, vajadzības un realizācijas iespējas ieslodzījuma vietās.
- 14) Autoagresijas un suicidālas uzvedības īpatnības ieslodzījuma vietās apcietinājuma un brīvības atņemšanas soda izpildes laikā.
- 15) Ar brīvības atņemšanas sodu notiesātās personas viedoklis par resocializācijas procesu kriminālsoda – brīvības atņemšana – izciešanas laikā.
- 16) Ar brīvības atņemšanas sodu notiesātās personas raksturojums jeb "portrets".
- 17) Mātes loma noziedznieka personības veidošanā.
- 18) Elektroniskās uzraudzības ietekme uz probācijas klienta ārpus dzīvesvietas aktivitāšu veikšanu.
- 19) Darbs ar uz mūžu notiesāto, kas ir atbrīvots nosacīti pirms termiņa.